

IN NOME JESU!

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE

II.

SYNCRETISMO
SETHO CAJANO

QUAM

DEI O. M. auxilio, & consensu Reverendæ Facult.
Theolog. in Regiâ Academiâ Aboënsi,

P RÆ S I D E

DN. ENEVALDO SVEN. Q. G. A.
SS. Theol. Doct. Prof. Prim. & Pastore Urbis: nec non
h. t. Reg. Alumnorum Inspectore:

DEFENDENDAM ELEGIT

SIMON J. Tälpo/ Aboënsis
Regius Alumnus.

In Audit. Max. ad diem 7. Martij. A. 1590
M. DG. LXXIV.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typog.

*D. Petrus Hansenius
Scripsit et excusavit*

PT.

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino

Dn. JOHANNI GEZELIO, S.S. Theol.
Doct. Dioecesis Aboensis Episcopo longe gravissimo,
Academiae ejusdem Procancellario Amplissimo, ac
Consistorij Ecclesiastici Praesidi dignissimo, Mecenati ac Pa-
tronō meo magnō, quovis promptissimi obsequij
cultu, aeternum devenerando:

N E C N O N

VIRIS Admodum Reverendis & Praclarissimis
Consistorij ejusdem Assessoribus dignissimis

Dominis, Patronis, Praeceptoribus & Promotoribus
meis, pio observantia Zelo aetatem percolendis!

S. P. D.

In gratia & fama esse velle hominum, homini non insitum tantum,
sed & opere pretium est: sed magis apud illustres & eos, qui utramque
suo merito habent. Eximia beneficia, quibus pensandis curta im-
par est supplex, votis & grati animi signis, tam prosequi quam solici-
care in futurum, unusquisque recte sentientium studet. Vos Amplissi-
mi Domini, beneficijs vestris me obligasse, neutiquam ignoro; proin-
de animus remunerandi aquo ac facultas me non destituit. utinam
pro voto vestram benevolenciam admirari, rude meum sciret ingenii-
um; quod his immersum curia, preclara illa allevavit Gnome: Non
in beneficijs ut in pecunia redditione que re opus ut solvari: sed vo-
luntaria agnitione, humiliisque recordatione. Accipite igitur, Reveren-
dissime Dn. Episcope, vosque perquam Reverendi Viri, serena fronte, por-
rectaque vulnus, audax quod vobis offero, chartaceum hoc exile munus, in-
gentis in me benignitatis vestra & grati animi argumentum. Faxis
aeternum illud Numen abundantis gratiae uberrima messe vos com-
pleri. Patriae, Reipublicae literarie, alienaque opis indigorum, com-
modis procurandis, idem vos diu servet superstites. Amplissimorum
Nominum vestrorum eximiam memoriam, supremam post fatorum ur-
nam aeternam praestabit Historiae genius. Interet a vestro favore securus,
pronum sibi ad studiorum messem promittit iter

Reverendissima Dignitatis Tuae Vestiarumque Amplitudinum
obsequentiissimus cliens

SIMON TALPO

II. Setho-Cajanus.

DISP. 2.

Resp.

SIMONE

Talpo/Abo.

§. I.

Fundatur *Syncretismus Cainicus*, vel *Cajanus*, posterior enim vox frequentior est penes Augustinū & Philastrium, in verbis Mosis, Gen. 6:2. *Videntes Filiū D[omi]N[is] I[ps]i filias hominum, quod essent pulchrae, ac ceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant.* In hunc textum ita commentatur *Theodoreetus*, Quæst. 47. in Gen. *Videntes ait filias cognationis Cain speciosas & illebti, ut verisimile est, instrumentis musicis ab eis excogitatis (Tubal enim inter eas florens Psalterium & Citharam invenerat) permixti sunt illis, & contaminaverunt suam nobilitatem, & eadem perpepsi sunt quæ Israelitæ, qui Madianitarum filiabus permixti, impietatis earum participes facti sunt & divinam ultionem pertulerunt: sic ut hi qui ex Seth genus duxerunt, olim quidem ut virtutum studiosi, vocabantur filij D[omi]N[is], verum impuriarum mulierum pulchritudine capti, confuderunt familias alioquin distinctas, & pro fructu hereditario, omnem nequitiam acceperunt.*

§. 2. *Quemadmodum igitur prior iste actus erat collusio Eva cum Satana, per apostasiam; ita hic supponit coalitionem in religione sacrâ cum profanâ, per homiliam conjugalem. Id quod proprius asseditus est B. Dn. D. Danhauer. ex quodam Boulduc, de Eccles. ante legem, Myst. pag. 8. Qui, inquit, in viam Cain abibant seu ambulabant, hoc est, doctrinam ejus sectabantur, caro erant, id est, enormiter & sine modo carnales ac luxuriosi, erant filii hominum, id est, humani, sapientiam illam duntaxat profitentes, qua intra rationis & modicae hominis capacitatis continetur limites: erant homines ad seculum, vel seculo, vel seculi, id est, corde mundani & seculares. Et mox. Quod autem talis heresis Caini fuerit, quam posterioribus etiam à Christo temporibus, Gnostici, Borboriani, Manichæi & alijs sectati sunt, patet ex eo, quod*

C

Para-

Paraphrastes Chaldaicus Ierosolymitanus de causâ diffensionis inter Abel & Cain scribit his verbis: Cum egressi essent ambo in agrum respondit Cain: Non est judicium, nec iudex: nec merces bona pro iustis, nec pœna pro impiis; nec D & I misericordia creatus est mundus, aut regitur, eo quod suscepta est oblatio tua cum beneplacito. Responde Abel & dixit ad Cain: Est judicium, est iudex atq[ue] seculum aliud, merces etiam bona pro iustis, & pœna pro impiis: misericordia quoq[ue], D & I constitutus est mundus atq[ue] misericordia illius gubernatur. Quia enim majora fuerunt opera mea tuis, suscepta est oblatio mea cum beneplacito.

§. 3. Si quis verò objiciat i. In favorem venerandæ antiquitatis, per Filios D&I intelligendos esse Angelos, quos speciosarum mulierum formâ captos appetiisse coitum ac naturæ suæ originisq[ue]; degeneres relictis supernis, quarum incolæ erant, mansionibus, matrimonii se mortalibus miscuisse, per plurimi Patrum asserunt, Philo lib. de Gigantibus, Joseph. lib. i. antiq. c. 4. Justin. apol. i. Clemens Alexandr. lib. 3. Strom. Tertull. de vel. Virg. Lactantius lib. 2. c. 14. Sulpit. Sev. lib. i. hist. sac. &c. Resp. a. Hanc opinionem ex supposititiis Enochii libris ortam meritò suspectam esse. β. Moysi propositum fuisse describere causas diluvii, quo deletum est gennus humanum, id verò non propter angelorum, sed hominum malitiam immissum. γ. Naturâ bonos angelos vocari nonnunquam DEI Filios in scripturis, utpote Job. i: 6. c. 38: 7. quippè in bonitate confirmatos. ii. In quibusdam Græcis codicibus Filios Dei vocari angelos. At Resp. ex August. lib. 15. de civ. Dei, cap. 23. LXX. interpretes & angelos DEI dixerunt istos & Filios D&I, quod quidem non omnes codices habent, nam quidam nisi Filios DEI non habent. iii. Rabbinos & arios judaizantes interpretari hoc de supernaturalibus succubis & incubis, fabulantes angelos descendisse in corpora & libidinem

dinem exerceuisse cum filiabus hominum, ac proinde esse o
deturbatos esse: cui opinioni applaudunt Pontificij, Burgen-
sis, Cajetanus, Delrio, Venetus, alijq;. Verum Respondemus. a.
per Nephilim non intelligi dæmonas, sed homines oppresso-
res, juxta Targum Hierosolym. quod interpretatur Filios
potentum, sicut in Psal. 82: 6. legitur: Ego dixi, vos Dij estis,
& Filii excelsi omnes. Resp. B. Ex B. Lutheri. com. in Gen.
pag. mihi 106. & 107. Iudai hic quoq; varie ineptiunt, expo-
nunt Filios Dei dæmones incubos, ex quibus nata sit illa impiæ gene-
ratio: ac dicunt vocari Filios Dei propter Spiritualem naturam. Sed
has ineptias moderationes refutant, & exponunt Filios Dei, Filios
potentum. Id quoq; Lyra non ineruditè revellit. Et mox ad-
dit: Quod autem ad incubos & succubos dæmones attinet, non ne-
go, sed credo posse fieri, ut dæmon sit vel succubus vel incubus, audi-
vi enim multos recitantes sua ipsorum exempla. Ac Augustinus
quoq; dicit, idem se audivisse à fide dignis hominibus, quibus coactus
sit credere: gratum enim Satana est, si ludificari nos in hunc mo-
dum sumptâ specie vel juvenis vel mulierculæ possit. Sed quod ex
diabolo & homine possit aliquid generari, hoc simpliciter falsum est.
Quod igitur de monstrosis partibus dæmonum simillimi dicitur, quo-
rum aliquos ego vidi, (addo & me vidisse Svet. Byntingar) eos
aut à diabolo deformatos, non autem à diabolo generatos esse sentio,
aut sunt veri diaboli, habentes carnem vel fictam, vel aliunde fura-
zem. Si enim Deo permittente diabolus totum hominem potest pos-
sidere, & mentem mutare, quid mirum est, si etiam deformat corpus?
Si vel cæcos, vel claudos nasci faciat? Potest igitur ludifica-
ri homines profanos & sine timore Dei viventes, ut euno dæmon in-
lecto sit, existimet adolescens se habere puellam, aut puella adolescen-
tem. Sed quod ex illo concubitus aliquid possit generari, hoc non
credo. Nam multa venefica passim igni subjecta & cremata sunt,
quod cum dænone consuetudinem habuerunt. Si enim potest ludic-

ficari oculos & aures, ut putas te videre & audire aliquid, quod tam
men non est, quanto facilius ei est ludificari sensum tactus, quem hec
natura habet crassissimum. Hac B. Lutherus d. l. babet.

§. 4. Simplicissima igitur & optima interpretatio hæc est,
judicio B. Lutheri, & Nostratium, quod quia *Filiabus homi-*
nūm id est, Cainitarum, opponuntur *Filiū Dei*, per hos intelli-
gendos esse filios & posteros Sethi Sanctorumq; patriarcha-
rum: sicut enim totum genus humanum tum erat divisum
in duas partes, unam illorum, horum alteram, ita Moses dis-
tinctè scribit de utrisq; *Hominum filios intelligit eos*, qui nul-
lam fidem nec spem habent in sanctâ promissione venturi
seminis, carent adoptione filiorum Dei, sunt Dei expertes
in mundo & alienati à vitâ Dei propter ignorantiam quæ
est in ipsis, Eph. 2: 12, cap. 4: 18. *Filios Dei* verò dicit eos, qui
habent verbum & Sacra menta per quæ consecuti sunt adop-
tionem, quos Spiritus S. vocavit ad communionem sancto-
rum, quiq; Deum vocant patrem suum & esse gloriantur,
ut judæi Esa. 63: 16. *Tu pater noster es &c.* Et Deus ipse Isra-
elem vocat *Filiū suum*, quem ex Aegypto vocarit. Osea 11: 1. ac
rursus conqueritur: *Esa. 2. Filios enutriui & exaltavi, ipsi au-*
tem spreverunt me. Ideo etiam mox eos vocat sceleratos. *Ve-*
re igitur sententia est, ait iterum in h. l. B. Luther: quod filios
DEI Moses vocat homines, qui pertinebant ad promissionem semi-
nis benedicti. Est enim phrasis N. Testamenti & significat creden-
tes, qui Deum vocant Patrem, & quos Deus vicissim vocat filios:
Non enim ideò diluvium venit, quod Cainica generatio esset cor-
rupta, sed quod justorum generatio, qui crediderant Deo, paruerant
verbo, veros cultus habuerant, in idolatriam, inobedientiam paren-
tum, voluptates, tyrannidem prolapſi sunt. Sicut etiam novissi-
mam diem maturabit, non hoc quod Gentes, Turcae, judæi sunt
impii, sed quod per papam & fanaticos Spiritus ipsi Ecclesia errori-
bus

bus repleta est, quod voluptates, libidines, Tyrannidem etiam illi exercent, qui in Ecclesia primum locum habent. His gemella habet Dn. D. Polyc. Lys. in h. l. Quemadmodum, ait, Paulus Abraham duplices filios attribuit, alios secundum promissionem, alios secundum carnem: Ita Moses hic totum genu humanum distribuit in duos cætus, unum qui promissioni primæ adhærebat, & bunc vocat FILIOS DEI, alterum qui carnalia tantum querebat, & bunc vocat FILIOS HOMINUM. Et ex hac interpretatione patet, Mosen, dum vult referre causas diluvij & indicare per quos Deus fuerit offensus, præcipuam culpam transferre in Filios Dei, hoc est, in liberos patriarcharum. Et. conf. B. D. Gerk. in h. l.

§. 5. Ne autem aliquis sentiat per Mixturam hanc Religionis Sacræ & profanæ, seu doctrinæ Sethianæ & Cainiticæ, nil aliud intelligi, quam Hæresin Cajanorum & Sethianorum, primum quidem describam ab Augustino & Philastro, utriusq; sectæ errores, & deinceps actus ipsos Syncretistos indigitabo, ut eō evidentiore evadat differentia Formalis: distant enim dīc Διάχειρος ὁντων.

§. 6. Divus Augustinus in libro ad Quodvultdeum, de Hæresibus, describit utrosq; hæreticos his verbis: Cajani propterea sic appellati, quoniam Cain honorant, dicentes eum fortissimæ esse virtutis: simul & iudam traditorem divinum aliquid putant esse, & scelus ejus beneficium deputant: afferentes eum præcisso quantum esset generi humano Christi passio profutura, & occidendum Judæis propterea tradidisse: Illos etiam, qui schisma facientes in primo populo Dei, terrâ dehiscente perierunt, Choræ, Dathan & Abiron, & Sodomitas colere per-

hibentur: Blasphemant legem, & Deum legis auctorem carnisq; resurrectionem negant.

Sethiani nomen acceperunt à Filio Adæ, qui vocatus est Seth: eum quippe honorant, sed fabulosâ & hæreticâ vanitate: Dicunt enim eum de Supernâ matre natum, quam perhibent convenisse cum Superno patre: unde divinum semen aliud nasceretur, tanquam Filiorum Dei. Hi quoque multa de principatibus & potestatibus vanissima fabulantur: Quidam eos dicunt Sem filium Noë Christum putare.

§. 7. Philastrius *In Catalogo Hæresiōrum* ita eos describit: Cajani, qui Cain laudant fratricidam, primogenitum patris nostri ac beati Adæ protoplasti: dicentes ex alterâ virtute, id est, dia-boli Cain factum, ex alterâ autem Abel beatissimum natum, & vir-tutem majorem, quæ erat in ipso Cain invaluisse ut suum interficeret fratrem.

Sethianorum hæresis, quæ Seth filium Adæ postea genitum, hoc què appellatum nomine veneratur, quod post interfectionem Abel beatissimi natus est, ex quo & Sethiani appellantur, colentes eum ac dicentes, quod duobus creatis hominibus in initio, & angelis in dissensione constitutis, tenuit virtus in cœlo fœminea. Apud eos enim masculi & fœminæ, dij deæque esse putantur. Quod per-videns, inquiunt, mater, quia occisus est Abel justus, cogitavit ut pareret justum Seth, in quem & collocavit magnæ virtutis Spiritum, ut possent destrui virtutes inimicæ. De Seth autem ipso Christum Dominum genus deducere ajunt. quidam autem ex eis non solum genus de eo deducere, sed etiam ipsum Christum esse asse-runt aut opinantur.

Referri huc conferrique poterunt quæ scripsit de Irreligio-sita-

sitate Cainorum, antiquissimus Irenæus, Lugdunensis Episcopus lib. i. advers. Hæres. cap. 35. pag. mihi 57. Quod Caini Cain & judam Iscariotem venerentur &c.

§. 8. Differunt igitur ab his hæreticis Syncretistæ Setho Cajani 1. *Tempore*: hi enim fuere ante diluvium: illi postea. 2. *Materiæ seu objecto*: hi docuere sacra & profana: vera & falsa, illi negarunt etiam insuper expressè articulos fundamentales. 3. *Formâ*: hi per conjugia Ecclesiæ Dei & malignantium venditârunt coagulum: Illi per se non tentârunt coalitionem partium.

§. 9. 4. Deniq; discriminæ hoc redditur illustrius ex ipsis Syncretismi Setho Cajani Actibus, quales è textu Mosaico explicitare licet seqq. Quorum prodromus est,

I. *Conversatio*: viderunt ait Moses, Filij Dei filias hominum. Quam sit periculose omne cum impijs commercium, vox Dei passim clamat, exempla infinita demonstrant. *Qui tangit pices inquinatur* ait Syracides c. 13. jubentur ergo ab angelo pij exire Babylone, ne participant de ejus peccatis & poenis Apoc. 18: 4. Quot verò adolescentes, imò adulti non habentes *αιδηνεια γεωμετρεια*, peregrinati apud adversarios exterios seducti sunt, recensere unum impossibile est: quos etiam reducere difficilimum. Jussus eram cum socio ab Excell. Dn. Bidrnfloo per literas Ratisbonâ Witebergam missas A. 1653, Pragæ in transitu indagare duos istos Svecos studiosos apostatas, eosdemq; conari revocare; verum surdis fabula narrata est. Confer ad rem præsentem verba B. Luth. in cap. 6. Gen. pag. mihi 106: *Supra aliquoties ostendi, istas duas generationes seu Ecclesiæ, fuisse separatas, Adæ & Cain; Expulit enim sicut Moses Clarè testatur, Adam homicidam, è suo consortio. Sine dubio igitur posteros quoq; suos hortatus est Adam, ut malignantium Ecclesiam caverent,*

& non miscerentur cum maledicta generatione Cain. Ac paruerunt huic consilio seu mandato posteri aliquandiu.

II. *Appetitus Splendoris:* Videntes quod essent pulchræ ait Moses. Iterum B. Luth. in h. l. ait: *Cum autem Adam mortuus est, & reliquorum patriarcharum authoritas vilesceret, etiam impiæ generationis nuptias & affinitatem filij Dei: hoc est illi qui habebant promissionem semenis benedicti, & pertinebant ad benedictum semen, APPETIVERUNT.* Competenter etiam Dn. D. Polycarpus Lys. in suo Noacho ait pag. m. 7. Habuerunt etiam patriarchæ filias, sed illæ tanquam simpliciores, simplici quoq; habitu & vestitu fuerunt contentæ, & proinde minus comptæ & amabiles. At Cainitarum filiæ seipſas exornârunt, ut μέλα πόλλας φαντασίας ingrederentur (Act. 25: 23.) Erant enim compositæ sicut anguli excisi, quasi palatia Psal. 144: 12. Talis mundus IRRITABAT Filios patriarcharum, ut majori APPETITU erga eas ferrentur, quam erga ejusdem religionis socias. Animadvertebant insuper Cainitas se mutuò complecti, juvare, promovere, itâ ut qui se affinitate ipsis jungerent, præ alijs eminerent. Sic in Papatu multos fecerunt magnificentia urbiū & politiarum, multos ad apostasiam traxit templorum phaleratorum, auro & gemmis scilicet coruscantium fastus.

III. *Societas familiaris & quotidiana.* de qua Moses ait: *Aceperunt sibi uxores. De qua re iterum B. Luther. d. I. His scandaliis Cainica Ecclesie cedentes, indulgebant ipsi quoq; carni, & accipiebant uxores ex generatione Cainicâ, item pellices, quot & quas volebant.* Et quia Deus tèr O. M. ceu Antemurali quiodam circumcingere solet scinceram Religionem, prohibitione nempe conjugij ineundi cum ijs, quorum vel Ethnica & profana, vel aliâs corrupta Religio esse solet, ideoq; admodum per-

pertinentem ad hanc rem scribit parænesis rursus in suo
Noacho laudatus auctor noster: d.l.Si, ait, Rem totam exactè per-
pendèrimus, peccatum primi mundi hoc modo deprehendemus. Habue-
runt Filii Dei seu Patriarcharum, ex revelatione Dei hanc promissio-
nem, quod sciebant semen mulieris, quod serpenti caput contriturum
esset, ex Setho proventurum, ex Caino vero non item. Primi itaq;
Patriarcha hoc observarunt, ut nullæ uxores ducerent ex prosapia
Cainitarum, partim ob spem feminis, partim ne seducerentur, deniq;
ne commixtio duarum illarum inter se diversissimarum religionum in-
troduceretur. Sicuti postea iudem de causis Deus Israelitus interdi-
xit, ne Cananaorum filias in uxores ducerent, neve filias ipsorum filiis
nuptui darent, Exod. 14: 10.

I V. Dubitatio : Etenim hisce illecebribus, pulchri-
tudine sc. Cainorū, claritate, ornatu, divitiis & artificiis, ille cti
Sethiani, cogitārunt: quid diu moramur promissionem se-
minis? Tot annorum centuriæ jam effluxerunt, ex quo
promissio promulgata est, nec quicquam est inde secutum?
quis novit an unquam aliquis effectus sit secutus? Fortassis
majores nostri verbum DEI non rectè intellexerunt. Cointe
(ait Lys.) interim sunt fortunati, & quotquot cum ipsis contrabunt
affinitatem, pra' aliis emergunt, fiuntq; clari. Quid obstat quo mi-
nus & nos arctiorem animorum conjunctionem cum ipsis queramus, &
istas præstanti formam nymphas nobis associemus? sic & nos mollius vive-
mus & commodius uitemur ipsis Cainitis. Elegerunt ergò sibi, in vito pa-
rentibus, quas voluerunt, nec contenti unā, juxta Dei ordinationem,
diu apicav, vel etiam ῥωδυαπικα Lamechi imitati sunt.

V. Contemptus Verbi: Prior enim peccato, ceb a-
dū iñmediatè antegredienti accessit promissionis de semine
benedicto ingrata postpositio: quod eam, unde æternam fe-
licitatem sperare debebant, tanti non æstimarunt, quanti
flaccidum & evanidum caducæ formæ bonum, scandalo ni-

VI. Externa Professio: Hi enim licet initio reti-
nuerunt externam denominationem veræ Ecclesiæ, & *Filiij
Dei* nuncupati sunt, dubium tamen non est, per impias u-
xores eò dementiae fuisse progressos, ut vel tandem veram
religionem prorsus abjecerint. Quod ergo consilium post-
modum Bileam dedit Moabitis, ut deciperent Israelitas &
ad Idololatriam Peor pellicerent per fœmellas; Num. 31:16.
id hi perpetrârunt priores. Sic hodie non pauci, Augu-
stanæ Confessionis socii salutari amant, & *Lutheranum* no-
men præ se ferunt, cum tamen id Claram odio habeant, arre-
ptâ occasione traducent & persequantur, libroq; Christiana-
næ Concordia nostræ subscribere aut palâ recusent, aut oc-
cultè ceu nauseantes tergiversentur. Hanc actum ita depin-
git *B. Lyserus* noster in suo *Noacho* pag. II. *Filiij* piorum Patri-
archarum, non eò proterviae devenerunt, ut dicereant, nolumus esse
amplius *Filiij* Dei, volumus esse filii diaboli, volumus esse impii;
sed retinuerunt titulum filiorum Dei, & de illo vel maximè gloriati
sunt, interim tamen quando peccata eorum verbo arguebantur,
noluerunt reprehensiones illas admittere, Wolten ungestrafft seim.
Quod si ergo vel Noachus præco ille justitiae, vel pater ipsius La-
mechus, vel pius Henoch eos verbis arguit, & vel in hunc,
vel in consimilem modum allocutus est: ô Filii nolite Religionem
nostram adeò leviter aestimare, ut propter qualiacunq; hujus vitæ
commoda, tam facile ab eâ transeatris ad manifestos hostes no-
stros, nolite cum ipsis jungere connubia &c. Tunc riserunt eos
nec voluerunt hasce monitiones admittere. Unde sequitur jam

VII. Proscriptio muneris Elenchtici: Hoc est
Quod Deus dicit v. 3. *Spiritus meus non litigabit in perpetuum
cum homine.* Non ignoramus quidem vocabulum *Jadon* variis
modis apud interpretes exponi. 1. *Chaldaea* Paraphrastes red-
dit:

dit: *Non durabit generatio hec coram me in eternum.* Resp. *Sensus quidem idem manet, sed ἀλλαγή non est ipsa versio.* 2. *Vulgatus legit: Non permisnebit, secutus LXX, qui vertunt: ἐμὴ καταπείνη τὸ πνεῦμα μου,* Respondemus, exprimunt sensum, non verba. 3. *Xantes Pagninus habet: Non erit ut in vaginâ spiritus meus,* quippè vocem *Jadon*, substitutis aliis punctis *Jiddon*, derivat à R. Chald. *Nadan*, unde in Daniele cap. 7: 15. *Nidneh*, id est *Vagina* q. dixisset Deus: *Non erit anima inclusa corpori in perpetuum, ceu gladius in Vaginâ,* per Metaph. 4. *Cornelius à lapide, Leo Castrius & horum similes pontificii substituunt vocem *Jalon* à R. Lun, pernoctavitis mansit in hospitio.* Resp. *Quamvis hi retineant integrum sensum, textui tamen originali vim atq; injuriam inferunt.* 5. *Rabbini Kimki & Salomon interpretantur: Non erit spiritus meus diu in illârixâ, vel non tumultuabitur in seculum.* Resp. *Constat tamen ex distinctione, illum per spiritum intelligere animam hominis, certantem cum voluptatibus corporis: hunc vero, intelligere pugnam quæ in Deo sit.* 6. *Simplicissima igitur & verissima interpretatio colligitur α. ex significatione propriâ Verbi *Dun vel Din*, quod est vocabulum forente, competens tam iudici, quam partibus adversariis, & significans, *judicare, litigare, disceptare;* β. Ex locorum collatione parallelorum. Cui tentatiæ favent interpres, retinentes utrumq; & sensum & verba, seqq. 1. *Symmachus vertit: & οὐ πειρᾶτο πνεῦμα μου.* 2. *Arias montanus: Non contendet spiritus meus cum homine in seculum.* 3. *Leo Judas pariter.* 4. *Junius & Tremellius: Non disceptabit spiritus meus pro hominibus istis in seculum.* Ubi nota cum primis quæ in notis extant: *id est, Non libet diutius mecum agitare, quid sim facturus hominibus istis: jam enim stat sententia, nisi intra constitutum tempus resplicant post intermissiones meas, de quibus etiam infra v. 7. & seqq. me funditus eos deleteturum: quia nihil nisi carnem sapiunt, etiam ii, qui Filij Dei**

haberi volunt. s. B. Lutherus : Die Menschen wollen sich
meinen Geist nicht mehr straffen lassen. Sic versio Belo-
gica : De Menschen willen hen mitthen Geest niet meer
laten straffen. Danica : { min Aand stal icke troette
medh Mennisten ewinde-
lige.

{ Menniskorna vilja } { Ei minun hen-
Svetica : { icke mera låta min } Finnica : { gen rutele ihm-
{ Ande straffa sig. } { lsten cansa han-
caicisest. Scilicet si strictius ad verbum, retento etiam genio
linguae: Min Ande skal intet tråta med Menniskian til ewigh
tidh. Hisce præmissis, omnium convenientissima expo-
sitio est, judice etiam B. Gerhardo in h. l. Deus hoc dicit :
Cum homines non patiantur se amplius regi & emendari
per verbum, quod est Ministerium spiritus 2. Cor 3. 6. Ideoq;
determinabo ipsis adhuc certum emendationis tempus, quo
elapso progrediar, quod longè certissimum erit, ad pœ-
nam, immittendum sc. diluvium, & amplius cum illis non
contendam per prædicationem verbi & redargutionem Spi-
ritus Joh. 16: 8. ubi in verbo : Contendam, ait Gerhard. est
quædam q. mimesis, Contemptores enim verbi correptio-
nis illius impatientes, solent eam vocare contentionem, & præ-
dicatores verbi vocant homines Contentiosos, viros rixarum,
Jerem. 15: 10. atq; ita exacerbantes spiritum gratiæ Heb.
10:28. Igitur à Mose innuitur hanc secundā fuisse diluvij cau-
sam, quod Filij Dei πνεῦμα ἔλεγχον repudiaverint & se per id
gratiâ Dei indigos reddiderint, quod erat demonstran-
dum. Sic hodie moliores omnem tām errorum, quām
morum ἔλεξιν abominantur, ejusq; professores quantum
in se est, proscribunt, quemadmodum & non ita pridem
contigit in Pomeraniā nostrā Ao. scilicet 1664. ubi Ministris ver-
bi

bi ad Fulmen Gubernatoris prohibentis adversariorum E-
lenchum, perterritis, & querelam referentib; ad B. Archiepi-
scopum nostrum regniq; Consistorium, responsum fuit:
Deo magis obediendum esse, quam hominibus, Act. 5: 29.

VIII. Periculosus Eventus: Potuerunt Filij Dei
Antediluviani disvalsi à contubernio Cainitarum, salutaribus
Sethi, Lamechi, Enoch & Noachi admonitionibus, excipere,
per ejusmodi födera conjugalia, Filios istos profanorum ho-
minum citius reverti ad religionem filiorum Dei, quam se
transfuturos ad cultum illorum. Atqui salubria hæc monen-
tibus piis patribus; sæpius sc. experientiā docuisse, rectè sen-
tientes esse seductos, quam adhærentes superstitionibus con-
versos; exiguum enim fermentum, totam massam fermenta-
tur, inquit Apostolus, 1. Cor. 5: 6. Constat miserabili specta-
culo horrendi diluvii, surdis narrata m̄ esse fabulam. Unde
sequitur

IX. Securitas : Fateor ego, unā cum B. Lysero,
adeò me acutum cernere, aut argutè textum hunc per-
scrutari non potuisse, ut in his verbis causam diluvii pro-
spicerem, nisi Christus, qui rectius potest scrutari arcana
spiritus, dixisset Matth. 24: 39. *Sicut erant dies Noa, ita erit et*
adventus filij hominū: tum edebant, bibebant, uxores ducebant,
nuptui dabant, nec cognoverunt (id est, securè neglexerunt, ait Lys.)
utq; dum veniret diluvium, et tolleret universos: ita erit adventus
Filij hominū. Sic unus actus alterum gignit.

X. Aperteua, seu finalis impersuasibilitas : Dum
enim securitatem illam pius Noachus & verbis & factis seu
ore & opere quam fidelissimè 120 annis conaretur profligare,
& nil retributionis loco reportaret justitiae præco quam, per-
secutionem & risum, ab ingrato illo mundo antediluviano,
jam tandem de hujus salute actum erat: deplorata enim illa

blasphemia in spiritum Matth. 12: 31. tam periculis gradibus aditur. De hoc acto ita scribit Sanctus Petrus 1. Pet. 3: 18. 19. 20. Christus mortificatus est carne; vivificatus autem spiritu: in quo profectus prædicavit spiritibus, qui sunt in carcere, quiq; olim erant increduli, cum semel exspectaretur longanimitas Dei in diebus Noah, dum appararetur arca. In quem Aphorismum ita commentatur B. Lyserus noster in suo Noacho, pag. 20: 21. Nimisrum cum malitia hominum invaluisse, & Deus jam de poenâ conclusisse, sententiam illam suam ipse non clam & in abscondito secum retinuit: sed per Noachum, præconem justitiae, 2. Pet. 2: 5. quem immediatè in eum finem vocaverat, decretum illud revelavit. Quia Deus non facit verbum suum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas, Amos 3: 7. Per Noachum itaq; Deus hominibus tum viventibus non tantum prædictum, sed diluvio totum mundum eversum: sed & certum terminum nominavit atq; præfixit, & totâ hâc die expandit manus suas ad populum illum, ut si intra hunc terminum converterentur, Deum etiam poenitere posset sui propositi. Et addit Petrus (quod magnum lumen addit huic textui, neq; nos in eo inveniremus, nisi spiritus per Petrum revelasset) Deum curasse, ut per illos annos sensim ædificaretur arca: ut ita non tantum auribus audirent minas, sed & oculis cernerent, quod ipsos ad timorem Dei comovere posset. Et hoc non duravit paucos dies,

non

non paucos annos, sed centum viginti, quibus non solus Noachus cum filiis arcam, futurum effugiendæ poenæ medium ædificavit, sed multos fabros & operarios adhibuit, cum quibus inusitatæ magnitudinis navim fabricavit, ita ut quamplurimi illud innotuerit: Jam si pœnitentiam egissent, potuissent liberari sicut Deus dicit per Prophetam, Jer. i8: 7. *Repente loquor adversus gentem & adversus Regnum, ut eradicem, & destruam & disperdam illud: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo quod locutus sum adversus eam: agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei:* Sed ipsi ridebant bonum seneñ, & quia interim matrimonium contrahebant, annus quoq; unus post alium effluebat, potentia insuper impiorum crescebat, verbis ejus non credebant: sed facti sunt deteriores, & quia erant increduli, ut dicit Petrus, non movebantur sive minis, sive ædificatione, quin edebant, bibebant, ridebant. Hoc tandem perditionem adduxit, *Das hast dem Faß den Boden aufgestossen,* sequitur itaq;

XI. Damnatio maturata: Etenim quod Deus præfinitum terminū ponat quam diu velit connivere, vel ex his constat, quia posuerit antedeluvianis 120. Annos; post diluvium Amorrhæis 400 annos: Israelitis in deserto 40. annos: Ninivitis 40. dies: Judæis post crucē & ascensionem Christi, 40. Annos: Ficulneæ seu arbori infrugiferæ apud Lucam c.13.

8. An-

8. Anus tribuitur, idq; Metaph. Cumq; & nos ignorem⁹ quantum nobis terminum pœnitentiae præscriperit Deus, *Hodie quando vocem ejus audimus, non obduremus corda nostra*, Psal. 95: 15. Alias vel ex dicto S. Petri allegato: *Christus prædicavit et wo-
rionibus spiritibus in carcere, qui tempore Noe erant impersuasibiles*, hic actus itidem comprobari potest: quod enim hoc sit de Reali Christi desensu ad inferos intelligendum, in meâ *Synopsi
Theol. Disp. XXX. de inferno* pag. 237. probatum dedi. Quamvis igitur factum sit diluvium 40. diebus & 40. noctibus cap. 7: 17. id est non uno momento, sed pedetentim, unde constat Deum in medio furore recordatum misericordiæ suæ, ac verisimile est homines simplices, qui ex ignorantia pecarunt ab aliis seducti, rediisse ad pœnitentiam, & una cum pueris & infantibus Sethianorum salvatos esse. Ingesta multitudo, proh dolor, tyrannorum & famolorum hominum, qui malitiosè errârunt, peccarunt ex proæresi & alias seduxerunt, æternum perierunt: *The moste ståå uthe/
the Råtter en niusta / som förra woro oßparde.*

Nam S. Petras dicit illos Spiritus mortuos in incredulitate: qui autem non credisserit, condemnabitur Marc. 16: 16. Quid vero nonnulli dictum Apostolicum ita interpretantur, ac si animæ istorum hominum fuerint à Deo in certo aliquo loco ceu in custodiâ seclusæ, non quidē damnatae, nec tamen in conspectum Dei admissæ, donec Christus ipsis annunciareret, quod pro peccatis totius mundi jam sit satisfactum, ipsæ quoq; à coelesti Patre in gratiam receptæ atq; sic tandem in paradisum translateæ, eâdem facilitate resicxitur, quâ afficerit. Sed quod noster Salvator ipsis damnatis animabus apparuerit, non ut prædicaret pœnitentiam & salutem amplius; verum ut maiestatem suam, quâ devictâ morte, diabolo & inferno, jam donatus erat, primò demonstaret illis qui q; sub terrâ erant (per resurrectionem n. apparuit hominibus super terrâ, per Ascens. cœlestibus. Juxta Phil. 2:) Nam Petrus ita videtur loqui, judice magno Theologo, quod putarint etiam Noachum perisse, sicq; promissionem de ventro semine simul interisse: Christum autem virtutem adventus & resur. suæ ipsis ostendisse, ut ita viderent quid in Noacho spreverint, longè certissimum est.

Tantum de Syncretismis V. T. Antediluvianis.

III, Babelicus.

e Ad Praestanti ingenio Ravaq^u, humanitatis cívem Academicum,
Dn. SIMONE M JOHANNIS Tálpo/ Aboensem,
R. M. Alumnum, amicum, Vicinum & commilito-
nem perdilectum: Respondentem:

V Nanimem sicut serpentem angvilla rogavit,
Cum mihi sis adeò tute *Gemellus* ait:
Plena hominum cum sim truculentis fraudibus offa-
Tu mihi sis vindex , nec sit inulta plaga;
Ambo tamen raptim capiuntur in æquore vasto.
Mille modis operam ludit uterq; suam:
Sic quoq; *Cajanis* facti similes *Sethiani*
Ore fideq; simus, diluvio pereunt.
Pluribus hoc monstras fluidâ doctissime, lingvâ
Tálpo, Deus studijs annuat ipse tuis!

L. Mg.
P R A E S E S.

Ad Praestantiss: Dn. Respondentem:
P Allade qui dignum se primo reddidit ævo,
Nec minus Astræâ judice magnus erat.
Qui meruit, quidquid pia mens, potes ipsa mereri,
In pretium meriti cogitur ire sui.
Otia qui studijs superat, post otia dignus
Lauro victrices implicuisse comas.
Hæc Tibi lux oritur, quæ curèt otia reddit
Læta Tuis: laudes, fvaris amice, manent,
Donec post Phæbus, stertit langvetq; suumq;
Ut solet, auratum non sinit esse caput.

hæc scripsit

D. ACHRELIUS.

Peregrinij atq; Doctissimi Dn. SIMONI s. Falpo/Fau-
toris & Amici sui in paucis Charissimi.

Cœterarum rerum jactura resarciri potest, temporis autem
damnum est irreparabile. Quod tamen multi sic vilipen-
duunt, ut vel vanissimis rebus suam eloent operaui. Alij æ-
tis cupidine detinentur. Quidam vini dulcedine ducuntur.
Multi deambulationibus, alijs q; nugatorijs rebus delectantur.
Et hoc modo eis irrevocabiles horæ pereunt. Pauci admo-
dum Sapientiæ studio artibusq; liberalibus operam & æstatem
impendunt, quæ tamen omnium maximè nos inclarescere
faciunt. Sapientiam potius quam gemmam pretiosissimam
etiam vigilijs maximaq; curâ inquirere convenit. Hæc tan-
tum constans est, diuq; perennat. Cætera autem, in fortus
næ temeritate posita sectari, vanum est & frustraneum. Hoc
est vitrum servare & gemmas perdere. Hoc est, neglecto
~~ZoPhiæ~~ æstatem duraturo thesauro, ad res ignobiles & brevi
duraturas dilabi. Tibi amicorum jucundissime alius est ani-
mus qui res otiumq; tuum ita disponis, ut potissimæ nostri
patri sua constet integritas. Auro gemmisq; pretiosius ducis,
ex assiduo bonarum artium cultu querere, ut non doctior
modò, sed melior evadas. Varia antehac industria tuæ spe-
cimina dedisti, nunc modum, quo Deus Triunus colendus sit,
aliorum hoc in negocio errores refutando, disquiris. Inge-
nij Tui felicitatem non possum non deprædicare, quod una
mecum boni omnes faciunt. Familiaritatis vero quæ mihi
tecum ab aliquo tempore intercessit & mutuæ nostræ amici-
tiæ esse duxi, ut animi tui doctibus successum & perpetuita-
tem adprecarer. Voveo proinde ut supremum Numen tibi
ad alta honestaq; quævis pergenti, benedictionis suæ aurâ ad-
esse velit.

T. T.

CAROLUS RIMMIUS
Wex. Smolandus.